

Nr 86.

Av herr **Leander**, om anslag till den svenska sockerbetsodlingens säkerställande under år 1929.

Att den svenska sockerbetsodlingen för närvarande befinner sig i ett synnerligen brydsamt läge, visar med all tydlighet den nyss verkställda utredningen, som återfinnes i Kungl. Maj:ts prop. nr 7. Huvudanledningen till denna situation är det konkurrerande rörsockret, vilket på världsmarknaden säljes till ytterst låga priser. Det är således icke blott den svenska, utan hela den europeiska betodlingen som är utsatt för samma mycket allvarliga konkurrens. Om man även hyser den åsikten, att staten i regel icke genom subvention bör understödja en produktion, så finnas dock undantagsfall, då enligt min uppfattning ett dylikt statsingripande bör göras. Ett dylikt undantag kan tänkas, då en för hela landet ytterst värdefull och betydande produktion är utsatt för en *tillfällig* konkurrens, som är så svår, att den inhemska produktionen icke utan ett provisoriskt statsunderstöd kan upprätthållas. Att betodlingen och sockerindustrien för vårt land är av en mycket stor betydelse, torde knappast kunna jävas, och statsmakterna ha även under årtionden genom betydande statssubventioner i form av tullskydd befrämjat den svenska sockerproduktionen.

Näringsens ifråga värde för landet består dock enligt min mening icke minst däri, att den periodiskt lämnar arbete åt en stor mängd personer, för vilka tillgång på sysselsättning av denna art är nästan oundgänglig för deras existens. I detta avseende kan för de bygder, som här äro ifråga, knappast någon annan produktiv verksamhet med framgång ersätta betodlingen.

Den springande punkten, huruvida ett ökat understöd nu bör lämnas betodlingen, är enligt min uppfattning, huruvida den nuvarande svåra rörsockerkonkurrensen kan anses vara av mera tillfällig natur eller om anledning förefinnes antaga, att densamma kommer att fortfara en längre tid framåt till allvarlig fara för den inhemska sockerbetsodlingen. På denna viktiga punkt synes mig såväl de sakkunniges yttrande som departementschefens anförande till statsrådsprotokollet sakna de sannolikhetsskäl, som kunna tala till förmån för den uppfattningen, att den nu pågående allvarliga konkurrensen mellan bet- och rörsockret endast kan anses vara av mera tillfällig natur.

Det torde heller icke vara möjligt att på den tid, som återstår till dess ärendet måste avgöras i riksdagen, hinna verkställa en mera ingående utredning härom. Under dessa förhållanden framstår det såsom den närmaste utvägen att uppskjuta det definitiva ställningstagandet i denna fråga tills dess nyss nämnda utredning verkställts, men att bereda näringen erforderligt understöd under den tid utredningen pågår.

I detta fall uppstår emellertid spörsmålet, i vilken form ett dylikt temporärt understöd bör lämnas.

Enligt propositionen nr 7 anser regeringen, att kostnaderna för den föreslagna statssubventionen böra bäras av sockerkonsumenterna i form av en på sockret lagd konsumtionsskatt, som föreslås utgå med 3 öre förhöjt tullskydd pr kg. I denna hemställan kan jag icke dela regeringens uppfattning. Statsmakterna ha även under de sista åren med all rätt framhållit att det är i hög grad olämpligt och orättvist att bibehålla å sockret, vårt näst viktigaste näringsämne, en konsumtionsskatt, och har riksdagen därför successivt nedsatt den utgående sockeraccisen, som enligt den nuvarande regeringens förslag i år bör helt och hållet av riksdagen avskrivas. Betraktar man det av regeringen föreslagna ökade tullskyddet i samband med den ifrågasatta överenskommelsen med den svenska sockerindustrien, på vad sätt det genom den ökade tullförhöjningen erhållna beloppet skall användas, så finner man, att den föreslagna ökade tullen för konsumenterna verkar på samma sätt som den nu utgående sockeraccisen. Det kan emellertid icke vara ett konsumentintresse, huruvida sockret, som konsumeras i vårt land, är framställt ur inhemskt betsocker eller utländskt rörsocker, och det kan därför icke vara riktigt, att sockerkonsumenterna skola allt efter den kvantitet socker de konsumera, bära kostnaderna för den inhemska betodlingens upprätthållande under en svår tillfällig konkurrens. En av förutsättningarna för beviljandet av en ny statssubvention är nämligen, som jag förut angivit, att det är ett *riksintresse* att betodlingen genom ett provisoriskt statsingripande upprätthålles. För var och en, som hyser den uppfattningen att det är ett riksintresse av vital betydelse och icke blott ett intresse för en viss landsdel eller ett visst begränsat antal medborgare i landet att betodlingen säkerställes, borde det stå klart att det tillkommer landets samtliga medborgare att allt efter inkomst och förmögenhet bära kostnaderna för den föreslagna nya statssubventionen. Endast om belastningen fördelas i enlighet härmed, beskattas allmänheten på rättvisast möjliga sätt, då däremot enligt regeringens förslag i stor utsträckning de minst bärkraftiga skattedragarna skulle belastas på grund av den föreslagna tullförhöjningen. Visserligen konsumeras socker av alla samhällsklasser i vårt land, men i mycket stor utsträckning konsumera de mindre bemedlade vida mer socker än de burgnare samhällsklasserna. Även för flertalet av vårt lands jordbrukare verkar den av regeringen föreslagna tullförhöjningen i hög grad orättvis, ty den innebär, att det stora flertalet små jordbrukare, som äga eller bruka den kargaste jorden och leva under de blygsammaste ekonomiska förhållandena, skulle i allt för hög grad få bära de kostnader, som komma de jordbrukare tillgodo, vilka odla Sveriges bördigaste jord.

I stället för förhöjd tull anser jag, att riksdagen för kommande budgetår bör *anslå det belopp*, som kan vara behöfligt för vidmakthållandet av en sockerbetsodling i önskvärd utsträckning.

Beträffande villkoren för understödets utlämnande kan det visserligen tänkas, att definitiva beslut därom fattas nu vid riksdagen. Men en annan och till sy-

nes lämpligare utväg vore, att riksdagen endast i huvudsak angåve grunderna för utfående av statens tillskott åt odlarne samt att sedermera Kungl. Maj:t finge i detalj utfylla bestämmelserna därom. I dylikt fall torde jämväl de av riksdagen beviljade medlen lämpligen avsättas till en fond, från vilken understödet utbetalades. Härmed vore man faktiskt tillbaka till den tanke, åt vilken Kungl. Maj:t gav uttryck vid den år 1926 verkställda utredningen. På sätt i propositionen meddelas tänkte man sig då upprättandet av en regleringsfond, från vilken understöd borde utgå under de år, då särskilt dåliga konjunktioner rådde, medan däremot näringen själv skulle verkställa återbetalningar under sådana år, när bättre förhållanden voro för handen.

Frågan, huruvida en utveckling i sistnämnda avseende nu ånyo bör ifrågasättas, torde dock böra avgöras först efter det den ovan angivna undersökningen blivit verkställd och de därmed förbundna konsekvenserna kunna helt överblickas. För detta år torde det vara tillräckligt att medel ställas till förfogande för denna understödsperiod. Och ifråga om de för betodlarnes räkning stipulerade ersättningsgrunderna synas dessa kunna i stort sett anslutas till de av Kungl. Maj:t i propositionen ifrågasatta. Utan särskilt förslag från min sida torde därför vederbörande utskott i detta avseende efter verkställd prövning kunna föreslå de ändringar och jämkningar i dessa, som befinnas erforderliga.

I fråga om sättet för anskaffandet av det erforderliga penningbeloppet, i propositionen beräknat till något över 4 milj. kronor, håller jag före, att den riktigaste utvägen torde vara att minska den av regeringen föreslagna nedsättningen av inkomst- och förmögenhetsskatten med 5 %. Därigenom erhålles ett belopp, som ungefär motsvarar den för betodlingens understödjande erforderliga summan. Men därom torde icke i detta sammanhang något särskilt yrkande behöva framställas, enär den frågan — d. v. s. beslut rörande inkomst- och förmögenhetsskattens storlek — i varje fall senare kommer att underställas riksdagens prövning.

Under hänvisning till det sålunda anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte anslå 4,300,000 kronor att användas för sockerbetsodlingens säkerställande under år 1929 i enlighet med här ovan angivna förutsättningar.

Stockholm den 19 januari 1929.

Ulrik Leander.